

GAZETTA TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Joi'a si Duminică. — Foia, cându concedu ajutoriale. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu seu $\frac{2}{3}$ galbini mon. sunătoare.

Anului XXXIX.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 93.

Brasovu 10 Decembre 28 Novembre

1876.

Pamentu seu Chartei?

(Cestiune din sferă economiei nationale.)

(Capetu.)

II. Acela care voiesce se decida în dilele noastre cu șrescere certitudine și liniște sufletească între valoarea proprietății de pamentu și între obligațiunilor de statu, ori industriali, trebuie se fia nu numai bunu agronomu și agricultorul practicu, ci se aiba și cunoștințe finantiarie atât teoretice, catu și practice asia, în cazu se nu'i remaie ascunse maiestriile, cabalele și totu acele apucaturi dela bursa, intru nimicu scrupulose, cu care se facu imprumuturi, se emitu obligațiuni și acțiuni mai virtuoșe în capitalele imperiului nostru, apoi în piețele cele famoșe că Francofurtu, Hamburg s. a. Doctrinele de economia națională, care se audu de pre catedrele profesorilor dela universitati, nu prea convinu plutocraticei, nici legiuilor de speculatori fora conscientia și nici la acei barbati de statu, cari nu se ajungu cu veniturile statului, ci o ducu cum se dice, din mana in gura, de joi pana mai apoi. Cei cari amu traitu sub sisthem'a dintre 1850—59 ne mai aducem bine aminte de cuvintele memorabile ale nefericitului ministru Bruck, caru i se impută într'o di, ca prea contrage imprumuturi dese și mari și prea lasa că se tipărășca biletu de banca preste sumele prevedute in lege *). „Taca-ve gur'a“, le responde densulu facundu o fisionomia fără serioșă, „valoarea banilor este lucru celu mai relativu și mai illusoriu din lume. Adeverat'a valoare in lumea aceasta este laborea, munc'a. Îngrijiti voi că poporul se fia totu-deauna ocupat, se aiba de lucru; de aci incolo ce ve pasa vănu cu ce moneta'lu voi platî eu; destulu că se amu eu creditu la șmeni și șmenii unii la alti. Vedi eu bine că și voi, ca acestu biletu de banca (Banknote) seu biletu de statu (Staatsnote), pe care stă tiparit 1000 fl. nu are valoare întrinsecă nici de doi cruceri; déra eu cu aceste cateva risme de chartheia ve facu văne de eș. cali ferate in valoare de unu miliardu, ca-ci prin ele dau valoare laborei“.

„Déra candu s'ar' intempla se-ti perdi credi-tulu domnule ministru, dumneata și statulu, atunci cumu va fi?“ ilu intrebarea ceilalți.

„Atunci statulu va remanea cu calile ferate și laboratorii, comerciantii, agricultorii, industriarii, déca au avutu minte sănătoșa, voru remană cu ceea ce-si voru fi cumparatu in obiecte, mobiliarie și imobiliarie, precum și cu scientia ce-si voru fi castigatu“, fù replic'a lui.

„Déra cineva totu trebuie se pierdia in casulu unei devaluațiuni?“

„Neaparatu ca voru perde aceia, cari voru fi avendu chartheile in mana, si se voru consola cu interesele luate pana in diu'a catastrofei“.

Eccă teorii de economia politica. S'au ocupat șre romani pana acilea de unele că aceste?

De aci incolo fulgeratoriele cuvinte ale dlui Schmerling pronuntiate in senatulu imperial la Martiu 1873 ne mai suntu la toti in memoria prospeta, ca-ci prin ele se dete lovitur'a de gratia

*) In legile de bani și in praxea bancelor solid se observa regul'a, ca se emita note numai in valoare patrata pre catu este avearea loru efectiva in metalu. Ce vei dice inse vediendu note de 12 ori mai multe?!

la totu speculațiunile spurcate din statulu acesta, dupa care urmă indata la Maiu acea catastrofa finantiale cutremurătoare și teribile, de care imperiul nu scăpa nici pana in diu'a de astazi și care răde mereu că unu verme scărnău la poterile poporului, prefacandu prosperitatea in calamitate și ruina prin nulificarea totală a creditului, pe care Bruck că fostu comerciant in Triestu, inainte de a fi ministru, pusese atata temeu, era dn. Schmerling și consocii sei se decisera a curați atmosfer'a de ele. —

Magnatii Transilvaniei infrunta neincetatu pe dn. Kerkápoli din cauza, ca pe candu era elu ministru 'lu reflectara la impregiurarea, cumu proprietarii de aici saracești mereu și 'si vendu moșii la altii, era prin acesta elementulu maghiaru din Transilvania in locu de a castiga și a se întâri, perde neincetatu din poterile sale, la care densulu le responde in manier'a sa violenta dascalesca: „Nu face nimicu, tiéra nu perde nimicu, voru cumpara moșii altii și contributiunile se voru plăti“.

Reu dore acelu responsu pe proprietarii nostri, și cumu se nu'i dora? Ei cari inainte de 1850 fuseseră ingraditi asia de bine cu legile feudale; ei cari aparati de legea aviticitathei, necum se o pără, déra nici ca'si potea vende cuiva moșia „fară invoirea Coronei“ cu dreptu de hereditate, ba nici nu o potu zalogi decat' numai conditionat, că fetiorii loru seu alti consangenii se o pără luă indereptu și se arunce in strada pe zalogitoru, déca 'i voru poté numera sum'a pe care era zalogita; ei cari se laudă, ca si stelele, care stau deasupra moșiei, suntu totu proprietatea loru, — acumă se se vădă insultati „de catra unu dascalu dela Sárospatak ori Késmárk in modu asia brutale“. „Acesta suntu fructele uniunii? striga densii intru amaratiunea sufletului loru“.

Déra magnatii mai facura inca si unu altu calculu *), care se asemenea in catuva cu celu scosu in a. 1862/3 de gubernulu lui Schmerling cu scopu de a se informa dupa date autentice despre cantitatea de teritoriu ce se afla in proprietatea locuitorilor Transilvaniei clasificati dupa naționalitatea genetică, romani, maghiaro-sueci și germano sasi. Ce invetiamu din acestea? Invetiamu aceea ce in aceasta epoca a nostra scie tota lumea ceealalta, ca compatriotii nostri maghiari și sasi, acumă că și inainte de 1848, că și in toti secolii de candu petrecemu impreuna, intre conditiunile essentiali ale existenției și prosperitathei loru naționale punu la loculu și rangulu antaiu conditiunea de a poseda pamentu catu se poate mai multu din teritoriulu tierei, și déca s'ar' poté, chiaru și intregu intregulegiu. Aceste nu suntu imaginatiuni, ci suntu adeveruri pipaite și probate, vediute pe fia-care di de inaintea ochilor, in catu nău ni se pare de multe-ori, ca ar' fi de prisosu a le mai spune romanului, candu le potu sci și baiatii sateni, pe cari' duce parentii mai antaiu la scol'a dela orasii. Confiscarea de averi immobili a fostu considerata totu-deauna alaturea cu capulu, și adesea mai dorerasă decat' chiaru perderea vietiei.

Măre multu mai greu acela, care scie, ca dupa-ce fù spoliat de moșia, soci'a și copiii sei remanu

fugari pe pamentu, decat' acela, care 'i lasă in cas'a și proprietatea unei averi sigure.

Cele mai multe și mai furiose belluri s'au portat in lume pentru ocupare de pamentu, adeca de patria, seu cumu se esprimu chronicarii nostrui, de mosia, ca-ci ei, bunii betrani, numia patria mosia. Si in adeveru, ce sensu potu se aiba cuvintele patria, patriotu și patriotismu fora proprietate de pamentu, fora mosii seu realitati, precum dicu literatii sasi? Pentru celu ce possede numai bani, patria sa e mai multu in punga, pentru nomadu și cortulu și turm'a sa, chiaru profesionistii, déca nu are și proprietate de locu și casa, patria lui e concentrata mai multu in unelele și déca vrei, in sciența sa, cu care se muta acolo unde-i convine, déca'i merge reu aici. Au sciuți fără bine ce facu aceia, cari in secolii trecuti au legiferat de nenumerate-ori, ca in cutare tiéra, cutare națiune seu clase de șmeni se nu'si păta castiga in veci proprietate de pamentu, adeca pentru că se nu păta dice nici-o data, ca patria este si a loru, ca ei inca suntu proprietari ai patriei. Au fostu timpuri, nu asia departe, in care nu te suferea nici macaru se-ti faci undeva baserica si anume baserica de petra cu nici-unu pretiu din lume, pentru că nu cumu-va sub titlu de religiune se-ti formedi dreptu la patria *). Déca nu aveai baserica, 'ti lipsie si cimitirul, si atunci unde era se-ti asiedie vedu'va si orfanii tei osemenele tale, patria ta unde era?

Candu au venit poporul maghiaru, Ddieu scie din care parte a Asiei, ca elu nu scie nici pana astazi, gonitu si scosu din tiéra in tiéra de catra alte popore barbare pana in Russi'a meridionale si mai pe urma pana in Panoni'a, dupa multe alergaturi si predi facute prin tierile europene, precum facu totu popore nomade, mai pe urma batutu si de acolo, au cunoscutu abiea, ca foră patria fixa si stabile trebuie se dispara nesmentitul de pe facia pamentului, precum au disparutu nenumerate alte popore. Prin ce midiulocu, prin ce faramecu se sustienă acestu poporu pana astazi? Prin sciintia, industria, corabiere, comerciu de siguru ca nu, ca-ci aceste nu-i suntu date nici dela natura, nici dela educatiune. Asia elu a fostu in stare de a se mai sustine numai prin possessiune de pamentu, cultivat bine reu, prin sine seu prin altii, destulu ca s'a sustienutu.

Déra poporul romanescu? De o mii de ori iau arsu si predatu barbatii satele si orasiele, iau dusu adese si turmele de vite, déra pamentulu, moșii, patria n'au potut'o incarca pe cai, camile si cara, ea a remas a romanilor, si astazi se numește România.

Noi romani din Transilvania ne versaramu scumpu sangele nostru in 1784 si 1848/9 mai multu numai pentru dreptulu de proprietate imobilă, pentru că se avemu si noi patria, mosia, se nu mai simu „tolerati usque ad beneplacitum principis et regnicolarum“ si acumă se ni-o schim-

*) Din mii de exemple memoram aici numai pe celu de pe Campia din dilele lui Grig. Maior cu „Asia'ti trebuie tie domne etc.“, pe cele dela Siepte-sate scrise de br. Bl. Orbán, pe celu din Medeasiu dela 1820—22, pe celu dela Valcele (Előpatak) dela 1844/5. —

bamu cu charthei de a le speculantilor dela bursa.

Se fia bine intielesu, ca cu aceste observatiuni a le noastre nu voim se detragemu nimicu din valoarea justelor observatiuni ale dlui Titianu; dera tocma asia ne place a crede, ca fruntasii poporului nostru voru purcede cu prudentia si circumspectiune multu mai apriga, de catu se pota cadé asia usioru in vreo cursa din cele indigitate de ds'a cu multa cunoscintia de lucru; era disordinea in care se afla cestiunile agrarie in Transilvani'a, nu ne poate descuragia intru nimicu, ca-ci acésta séu de voia séu de sila, mai curendu séu mai tardiua inceta; era de nu, atunci totu atata, incat nu amu ingrasiatu pe speculantii si samsarii dela bursele Vienei, si in fine: Fata viam invenient.

Brasovu 10/12 1876. Din mai multe tienuturi romanesci primim plansori spre publicare, cumca organele administrative limitéza dreptulu de carciumaritu si in cele 3 luni, care prin legile Aprobatali si patent'a imperiale suntu rezervate numai fostilor obagi.

Noi amu mai spus'o, si acum inca o repetim, ca este forte bine a informa si opiniunea publica, dera scopulu numai asié se poate ajunge, déca respectivele comune voru pasi pe calea legii, precum s'a aratatu unu casu in „Gazeta“ nr. 84. Tote otaririle organelor administrative suntu numai provisorie, pana candu tribunalele voru decide asupra dreptului in sensulu § 86 din patent'a din 1854. Si bagati bine de séu, ca adi mane se va aduce lege pentru rescumpararea dreptului de carciumaritu. Déca nu se va limpedi dreptulu fostilor obagi pana atunci, apoi veti fi siliti se platiti rescumpararea dupa status quo — care in tiéra in tréga va face o deosebire de vreo cateva milioane.

Disarmonia intre ambele ministeria dualistice in causa dualisarii bancei, se face totu mai acuta. Ministrii cisalitani veniti in Budapest pentru inviéla cu regimulu maghiaru in caus'a bancei tie-nura 3 dile conferintie, cu tote aceste se reintórsuora resultatu de cointielegere; ca-ce ministrii austriaci au respinsu statutulu de banca, er' maghiarii lu aparara ca pe o dogma cu care voru a sta séu a cadé. Tote incercarile Mai. Sale imperatului si regelui spre a midiuloci unire intre ministri remasera fara efectu. Mai. Sa va binevoi a se reintórcce in Viena in septeman'a acésta si va lua in mana deslegarea acestei cestiuni de banca dualistica, precum si dualismulu intregu cu prelungirea séu modificarea celor de modificatui.

Intr'aceea diaristic'a maghiara si adresele dela orasie catra Tisza lauda tienut'a lui ascurandulu de votulu si sprijinulu loru. Austriacii ar' vré amanarea acestei cestiuni inopportuna tocma acum, candu amenintia si caus'a orientale, inse maghiarii tocma voru se se folosesc de stremtorurile presente, ca se reesa planulu loru.

Dela diet'a din Budapest memoramu, ca in sied. din 4 Decembre se totu mai continuá desbaterea bugetului min. de culte si instructiune publica, cu care ocasiune se aduse inainte, ca libertatea religioasa trebue se fia sanctionata prin lege, asemene si regularea cestiunii matrimoniali (casatoriei), intr'roducunduse casatori'a civile; acésta se aplaudá, inse numai de stang'a extrema. —

D. dep. Sigismundu Borlea se plange ca regimulu nu intende nici unu ajutoriu poporimei romane pe teremulu scolariu, ma si déca vrea ea cu spesele sale a redica scóle, regimulu nu concede a se numi acele institute confessionali; ministrul tramise docenti in parti romanesci, cari sciu numai maghiare, si déca se face recursu in contra'i, respectivii se accusa ca au conturbatu pacea publica; si in fine respinge primirea bugetului, si dupa ce cuventu pentru bugetu min. Trefortu, se inchia siedint'a.

In cas'a de susu se pertracta proiectulu de lege pentru acoperirea speselor administratiunei comitatelor pe anulu 1877 si pentru intregirea art.

de lege XXXIII. 1873 si ambe se primira fara desbateri.

Afara de dieta se tienu mereu conferintie preste conferintie.

Solulu Angliei Sir Buchanan, alu Germaniei, c. Stolberg, alu Rusiei de Novicoff venira aici, abuna sama er' pentru a conferi cu min. de externe austro-ung., care se afla acolo, si acésta inainte de conferint'a europeana din Constantinopole, ca se se informeze si in persóna despre politic'a austro-ung. facia cu cestiunea orientale.

— Pre candu despre o parte se respondesce scirea, ca armistiul se va prelungi pana catra diumetatea lui Ianuariu 1877, pe atunci se scrie de alta parte, ca Serbi'a e er' gata la reinceperea resbelului; er' Russi'a are concentrate in Bassarabi'a 6 corpuri de armata activa, si ca supremulu comandante m. principe Nicolau a sositu in 5 Dec. in Chisineu si vré a trece preste granita Romaniai in Turci'a, spre care scopu s'ar' fi stipulat cu regimulu romanu una inviéla pentru trecerea armatei russe in Bulgari'a cam pe la diumetatea lui Decembre. Russi'a a si formatu glottele in Bassarabi'a si in totu sudulu seu, dela 25 pana la 40 de ani toti suntu insirati in lini'a glotelor. Bulgarii si anumitu comitetul loru centrale din Bucuresci tramisera una adresa la imp. rusu Alexandru, in care'l roga se i scape de jugulu celu de 500 ani alu slaviei, ca ei bulgarii toti suntu gata a se rescula si a urma dupa voint'a liberatoriului loru prin orce pericile, si la orce lupte.

Turci'a mai capata inca unu dusmanu. 8000 Miriditi din Albani'a de nordu luara arm'a, proclamandusi de principe pe Prenk, care abia mai eri escapase din prinsore din Constantinopole. Nichit'a princip. Montenegrului attrase pe Prenk, ca se lupte impreuna, si Turci'a trebui se tramita si in contra miriditilor armata de nizami.

Din Germania Berlinu 5 Dec. se telegrafiza, ca Bismark respondendu la interpellatiunea lui Richter, disse in diet'a imperiale, ca Russi'a nu pretende alta placere dela Germania, decatu, ca se conlucere la conferint'a viitora diplomatica pentru imbunarea pusetiunii crestinilor in Turci'a. Imperatulu germanu si natiunea germana vreu cu tota placerea a'i intende man'a, si sprijinulu acesta alu nostru e afara de orce intrebare. Déca conferint'a va decurge fara resultatu, procederea bellicosa a Russiei e verisimile. Iar' paré reu, candu interpellatiunea asta ar' vré imparechearea cu Russi'a. Pana candu incepe elu sta pe loculu celu occupa, nici candu nu le va succede a ciasiuna vreo ruptura in amicit'a de suta de ani cu Russi'a, intemeietă pe istoria. Alliant'a celor trei imperatori -si merită pe deplin numele si ea susta si va susta. Si cu Anglia au relatiuni amicabile de suta de ani. „Problem'a nostra in cestiunea orientale, dice Bismark, „e a midiuloci, pe catu potemu sustinerea pacii. Situatiunea pentru noi nu cuprinde cestiunea de resbelu, totusi e lipsa cea mai cercuspecta tienuta. Trebuie se ne pastram bunele relatiuni catra poteri“ si numai atunci vomu passi activi, candu va veni in periculu vreunulu din amicii nostri. Tote ostenelele noastre suntu indreptate acum a localisa resbelulu prin binevoitoria nostra pusetiune facia cu poterile. Credeu ca despre differintiele intre Russi'a si Anglia va urma una cointielegere. —

Totu asemene vorbise Bismark si intr'o serata a parlamentaristilor si din cuventele lui deduce diaristic'a europeana, ca politic'a Germaniei nu mai e politica resturnatória, ci conservatória si prin maniei numai e politica resturnatórie, ci conserva-urmare, ca Germania are interesu la consolidarea, si la stabilirea Austriei. Asia, déca conferint'a poterilor va remané fara resultatu, atunci Russi'a si Austria voru pasi active dupa Bismark in Turcia, resbelulu se va localisa, si Germania va sari in ajutoriu aliatilor sei numai in casu de pericitare. Diariile „Times“, „Allg. Ztg.“ s. a. prima cu applausu cuvintele lui Bismark, si acum,

ca vorbi in parlamentu totu asia, impressiunea va fi favoritoria midiulocirei intre poteri la cointielegere unanimi. Numai de nu se va deochia localizarea resbelului prin capritiele fortunei.

Romania.

Unele diaria straine dicu, ca in Romani'a nu se intempla nimicu nou, in acelasiu timpu ince totu ele publica faimele cele mai cornurate din acea téra. Déca cuventul nou ilu va explica cineva in sensulu rabinului Ben-Akiba, atunci nicairi nu e nou nimicu; era déca vomu vorbi că ómenii, nu că rabinii, atunci in Romani'a se intempla destule lucruri noue de importantia immensa; atata numai, ca romanii suntu camu dracos, nu prea léga planurile loru de nasulu corespondentilor, acestia apoi batu campii alergandu dupa faime góle, cu care indópa diariile concitatianilor nostri germani si maghiari, pentru că mane se le demintia totu ei.

Lectorii nostri -si voru aduce aminte de candu in vîr'a trecuta ii rogaramu, ca decatu se se iè dupa atatea faime cruciate, mai bine se nu créda deocamdata nimicu. Acésta era pre candu se publicaseră cele doué memoriale inaintate de d. Mich. Cogalniceanu catra cele siepte poteri. Sciti cumu -si batea jocu de ele in Vien'a si B.-Pest'a. E, bine, écca lucru nou: acele memoriale n'au espirat, ci ele se voru lua la discussiune forte seriosa in conferint'a europeana. Ce, cumu, de unde pana unde? Écca cumu? Cestiunea se va pune si trebuie se se puna netedu asia: Este Romani'a statu neutrala séu nu este? Pana ce Europa nu va resolvá acésta cestiune celu pucinu pentru venitoriu, la alte cestiuni nici ca poate se tréca. Principiul neutralitatatiei Romaniei -lu pusera poterile in tractatulu dela Parisu din 1856 si in convențiunea din Aug. 1858, prin care se regulasera in catuva relatiunile Romaniei catra Pórt'a otomana pe temeiul vechilor tractate bilaterali, dera definitiune precisa si justa a neutralitatiei romanesci au uitatu se-i dè. Din acésta lipsa a definitiunei de neutralitate se nascura estimpu cateva neintelegeri grave chiaru intre poteri. Romani'a este tiéra a autonómia? Este. Óre si statu neutrala? Ací unele cabinete dicea da, altele nu. Cele care sustine neutralitatea Romaniei, trebuie se fia consecente, se-si completedie argumentatiunea logica adaugandu: Ergo, Romani'a trebuie se se bata cu Russi'a si se nu o sufere a trece cu armat'a pe territoriul seu. Cele care dicea nu, trebuie érasi se fia consecente si se adauge: Ergo, déca Romani'a nu este statu neutrala, elu este vasalu, prin urmare Russi'a poate vorbi si acumu curatul că in 1853: „Pana candu Pórt'a otomana nu va face pe voi'a mea, ocupu Romani'a si o tienu de gagiu“; era Pórt'a se-i respondia: „O voi ocupu mai antai eu, ca este parte integrante a imperiului meu.“

— Écca unde au ajunsu discussiunile din vîr'a trecuta; écca explicatiunea, de ce nu vedi pe nici unu cabinetu imputandu Romaniei, pentru ce stă se deschida armatei russesci portile sale că se tréca prin ele. Diariile Angliei si ale Franciei incepura a cunoșce abiea acuma fals'a situatiune politica, in care lasasera cele siepte poteri mari pe Romani'a; de aceea ele ceru chiaru in interesulu pacei generale, ca conferint'a acésta ce se aduna la Constantinopole, séu ori-care alta, ori chiaru unu congresu europén, se dea neutralitatiei romanesci definitiune precisa si ce e mai necessariu, garantia absoluta, că nici unu statu se nu mai poate calcă territoriul romanescu cu armata hostile in nici unu casu de conflicte politice si bellice. Pre catu timpu nu se va intempla lucrul acesta in modulu celu pronuntiatu de catra Europa intréga, va remané totudeauna lacuna pericolosa in sistem'a politica a statelor europene. Séu neutralitate absoluta, garantata de Europa, séu rotundirea statului romanescu pe unu territoriu indoit mai mare decatu 'lu are pe celu de astazi, pentru că reinfortiatu se poate resiste la orice invasiune din afara. Altu es-

pediente nu este. In situatiunea de astazi România nu are se alăuga decat una din două, adica său se se bata ea singura cu Rusia și vecinii să stea că spectatori passivi, ceea ce ar fi curata nebunia din partea României, său se intre in confederatiune cu aceeași Rusia, ceea ce poate se fiu unu desastru pentru romani și periculu invaderatu pentru Europa. In momentele de facia lucrul stă asia, ca déca Pórt'a si conferent'a voru satisface tōte dreptele cereri ale României cuprinse in memoriale și déca ea va scapa pentru totudeauna de chicanele Portei otomane, România va observa neutralitatea ce'i va garanta Europa; déca nu, se va vedé necessitata a-si uni armele sale cu armele russesci, spre a-si apară și asigură drepturile sale de state neutrale suveranu facia de Turcia. Din aceste pōte prințe origini, pentru-ce România face aceste mari sacrificie prin armare generale, precum in acesta tiéra nu se mai vediuse de aproape trei sute de ani. Acum său niciodata! dice totu adeveratulu romanu in România si e gata de a face orce sacrificie, numai se-si vedia positiunea politica si nationale a tierei sale limpedita, chiarificata si scutita de atatea explicatiuni sofistice.

Diariele straine voiescă a sci, ca D. Ioanu Ghica, care inainte cu 1 luna fusese in missiune extraordinaria la London, năr' fi reesitu cu convintiunea comercială. Lasati se scrie ele ce le place ca neci cunoscă scopulu missiunei neci resultatele. Conexiunile d. I. Ghica cu barbatii de statu ai Angliei suntu vecchi, datează de inainte cu 20 si 30 de ani.

Sinuciderea renumitului bancariu Jacques Poumay, fōstu mai nainte consulul belgianu in București, a cutremuratu fōrte tare piati'a comercială a Capitalei, care si asia suferiea de mai nainte. Perderile sunt enorome, ele taia la millione de franci.

Dupa întorcerea dela visitatiunile corporurilor de armata M. s. Domnitorulu si Dōm'a binevoira a da in onorea d. De bains, "noului agentu diplomatic si consulu generalu alu Franciei unu prandiu straluciu, fiindu invitata preste 50 persoane din fruntea societatii romanesci; 3 ministri, senatori, presidinti, consiliari la in. curte, directori, secretari colonelii regimentelor din capitale, cum si d. agentu dipl. alu tierei la curtea Vienei, cei casetoriti cu socialeloru. In alte tempuri mese de aceste nu ar' ave mare insemnătate; astazi e cu totulu altu ceva, astazi insémna, ca Francia este pentru România totu aceea, care fusese sub Napoleonu, si ca principele Carolu I si romanii cunoscă bine situatiunea...

Betă in Galitia.

Acestu viciu omoritoriu, care domina in Galitia, au ajunsu a fi de proverb si de exemplu spaimantatoriu la alte popoare. „Betivu că unu rusiacu“, „betivu că unu léchu (polonu)“, „vinarsu jidovescu de Galitia, de tiér'a lesiesca“, suntu espressiuni cunoscute in imperiulu austriacu că si in Russi'a. Déra si jidovi suntu relative mai multi in Galitia decat in ori care alta provincia. Betiva s'a intinsu si in Ungaria, se intinde si in Transilvania; Galitianii inse intrecu pe tōte celealte popoare in betia. Aristocrati'a polóna, iubitória de luxu, despotica si lacoma preste mesura, si-a cauzat de candu este ea numai folosele momentane, era de viitoru nu 'ia pasatu. Ur'a dintre minoritatea polóna si majoritatea ruthena a implinitu restulu. Politic'a traditionala a boierimeli polone inca fusese in tōte timpurile: a sbé, a incorporă in sinesi pe toti individii si pe tōte familiile mai alese, mai vigorosé si destekte din elementulu rutenu său russinu, era pe poporu a'lui tiené lantuitu in cea mai grăsa nesciuntia si barbaria, a-i pune mi de pedece intru cultivarea limbei nationale, a cauta tōte midiulcèle, pentru că pre catu numai se poate, numerulu rutenilor se se micsiorede. Unu midiulocu din cele mai efficaci spre acelu scopu a fostu totu-deauna propagarea betiei prin inmultirea vinarsariilor boieresci, date mai tōte in manipulatiunea jidovescă. Altu midiulocu mai era introducerea prin fortia a ritului r. catholicu, pre-

cum introducă in dilele noastre russii ritulu greco-orientale totu prin fortia brutale, colo spre a polonisa, dincăce spre a russifica. Alu treilea midiulocu a fostu infundarea miilor de ruteni la regimenterne in servitul asia dicundu pe viétila, precum se intemplă pana pe la 1836, si de alta parte scutirea polonilor „că se nu sierbésca némtiului“, cu alte cuvinte, se nu péra in belluri. Adeca tōte asia, precum era de es. si in Transilvania, precum unele lucruri mai suntu si in diu'a de astazi.

In urmarea betiei propagate că inadinsu, cu scopu infernal precurgetatu, populatiunile galitiane

au ajunsu la saracina si degradare fabulosa, care se

pōte asemenea numai cu a tierilor spoliante de turci;

generatiunile (rassele) au decadutu intru atata, catu

statul a inceputu a simti mare lipsa de individi

buni pentru servitul militariu. Déca din Carinthia si Carniolia abiea mai potu scôte recruti, flindu-ca

cei mai multi suntu cretini (gusiati), apoi numerulu

individilor nauci, hebeuci, schilode, stricati la peptu,

orbi, din cauza betiei parentilor si anume a sta-

rei de betia in momentele conceptiunii, este totu asia de mare in Galitia.

Acesta stare desperata si totuodata infama a lucrurilor aduse in fine chiaru pe gubernu si pe legislatiunea Galitiei la ide'a că se compuna una

lege in contra betiei, care se puna pedecea

demoralisarei si esterminarei generale. Asia déra

ceea ce nu se facă in unu seculu din humanitate,

se face acma in interesulu statului. Ce

rusine, numai déca o ar' cunoscă macaru acuma,

candu mortalitatea in Galitia a inceputu se iè de

cattiva ani proportiuni atatu de teribili, in catu

disparu comune intregi prin mōrte din betia.

Coruptiunea merse asia deparate, in catu poporul

dă obligatiuni si politie pentru datorii de carciume,

care apoi crescu in proportiuni gigantice prin pro-

longatiuni si adaugeri de dobandise cele mari exor-

bitante asia, catu spre es. din 20 fl. in trei ani se

face mii'a! Proiectul de lege in essentia coprinda

unele că aceste:

Cei ce se voru afia beti in carciume său la alte locuri publice, său cari voru imbetă pe altii, se sufere inchisore dela 3 dile treptatu pana la 3 luni, său se plateșca glōba pana la sum'a de 50 florini. —

Aceasi pedepsa ajunge pe carciumarii betivi si pe toti aceia, cari vendu benturi spirituoase la persoane minorenne.

Datorile facute pe benturi nu potu fi executate prin judecata, pana candu persón'a debitória nu va fi platitul alte datorii mai vecchi.

Obligatiunile si hipoteccele date pentru datorii de benturi spirituoase nu au nici-o valoare, precum nici garantiele (chezasiile).

Celu care va insila prin dejocarea legei, va fi pedepsit cu prisone pana la 2 luni, său cu amenda in bani pana la 200 florini.

Celui ce va fi fostu pedepsit intr'unu anu de trei-ori pentru betia, ei va fi opriți de a mai merge la carciuma pe unu timpu anumit.

Carciumarilor calcatori ai acestei legi li se voru inchide carciumele. (Dupa mai multe diarie).

Lege că acesta ar' prinde fōrte bine in Moldova, in Transilvania, candu acesta ar' mai ave legislatiune propria si preste totu in Ungaria.

Pentru că publiculu romanu si cu deosebire comunele fundului regiu, comproprietarie la avereia universitatii sasesci si a celoru siepte judecătie se pota fi pre deplinu informate despre activitatea deputatilor romani, cari au participat la siedintele universitatii din Novembre a. c. despre atitudinea lor facia de conclusele nedrepte ale majoritatii sasesci, damu locu aici votului separatu alu deputatilor romani, si pentru mai buna orientare avismu pe on. cetitoriu si la reportul nostru publicat in nr. 68 din a. c. alu "Gazetei" cu privire la acestu obiect:

Votulu separatu

,alu deputatilor romani Dr. Stefanu Pecurariu, Iacobu Bolog'a, Elia Macelariu, Ioanu Hani'a, Dr. Avramu Tincu, Ioanu Russu, Visarionu Romanu, Iosifu Orbonasiu si Dr. Popu.

Onorabila Universitate!

In contr'a concluselor universitatii din 6 Novembrn 1876 predatum din motivele espuse urmatoriu:

Votu separatu.

Articolulu de lege XII din a. c. dispune in §-lu 3 si § 4 ca avereia celoru 11 cercuri ale fun-

dului regiu catu si ale 7-lor judecă este exclusivu menita numai spre scopulu de cultura si numai spre acestu unic scop este universitatea că „eforia culturală“ indreptatita de a intrebuinta acesta avere.

Asemenea dispune totu acestu art. de lege in §-u ca proprietatea averei remane prin acest'a lege neatinsa.

Din aceste două momente legali adeca: scopulu averei si proprietatea averei urmează cu necesitate logica, ca elaboratulu adus la conclusu de catra majoritatea universitatii in siedintele din 6 Noembrie a. c. este unu actu.

Antau necoresponditoru scopului si alu doilea necoresponditoru dreptatiei. Necoresponditoru scopului de cultura este acestu din cauza ca la resolvarea cestiunii de cultura a poporului din fundulu regiu eschide in privinti'a teritoriala fara de nici unu motivu si in modu neresponsabilu o suma insemnată de comune dia teritoriu fundului regiu, cari au apartinutu de secoli si apartinu si in presente la acestu teritoriu precum de exemplu tōte comunele asiă numite ale scaunului Saliste, Talmaciu si a Branului.

Aceste comune cari stau tōte langa său in giurulu celoru două cetati priucipali ale fondului regiu Sibiu si Brasovu se potu cu atatu mai putin ampută, cu catu nu se poate unu corpu dismembră de organele sele, ce i sustin vieti'a.

Referintele intre aceste cetati si comunele loru suntu atătu de strinse, incatul se conditionează un'a prin alt'a; din productele sateanului se inavutiesc cetatianulu si inainteaza ambii.

In a dou'a privintia este acelu operatu totuodata si nedreptu, ca-ci precum in privinti'a teritoriale, asemenea eschide si din acele comune primite in acelea 11 cercuri electorale statorite in conclusulu majoritatiei, pre cea mai mare parte a proprietarilor in privinti'a aversei cu totulu dela proprietatea loru, luandu-se dreptulu de alegere ce l'a avutu pana acum'a, ca-ci conclusulu majoritatiei merge in §-lu 2 alineea 3 alu operatului majoritatiei mai deparate si eschide in fia-care cercu tōte comunele pana la numerulu de siepte, cari producă cei mai multi alegatori, dela alegerea comitetului electoralu.

Pre candu le detrage majoritatea in acestu modu drepturile proprietarilor din comunele rurale, vine pe de alta parte totu acea-si majoritate in § 10 alineea 3 alu operatului si dă fia-carui alegatori din cetatile Sibiu si Brasovu, dreptulu de a alege doi (2) deputati.

Precum in privinti'a acest'a asemenea se stergu apoi in §-lu 3 alu elaboratului tōte limitele dreptului, statorindu facultatea ca: in comitetulu electoralulu se se pota alege veri-cine din fondulu regiu fara privire, ca este respectivulu din acelu cercu electoralu său nu.

Avendu in vedere scopulu mai susu amintitul de cultura pe de o parte si pe de alta parte a-cestu operatu maiestru de majoritatea universitatii in tōte privintiele, se pare nu intentat'a realisare a cest unei de cultura, ci mai multu numai o ironia la intrebuintarea averei spre scopulu culturii poporului.

Unu astfeliu de statutu, precum 'lu contiene operatulu majoritatiei, nefindu in folosulu culturei, asemenea nu pota fi nici in interesulu administratiunei, alu legislatiunei alu statului si in fine alu omenimei, alu dreptatiei, umanitatiei.

Din acestu punctulu de vedere avendu § 9 art. de lege XII din 1876 la mana ar' fi fostu on universitate mai multu chiamata de a-si pune urmatorela intrebare: ca in ce legatura se stee legea electorală dietala cu avereia privata a sieptelor judetie si a celoru unspre diece cercuri ale fundului regiu.

Reponsulu 'lu ar' fi aflatu prea usioru, ca nu pota sta in nici o legatura cugetabila, precum nu stă cu avereia privata a individualui singurule, său a unei societati actionarie cari nu in virtutea legei electorale, ci in virtutea si sanctitatea dreptului de proprietate, cari este chiaru si la noi prin constitutiunea tieri din anulu 1848 garantata, 'si folosește proprietariulu averea, si dispune asupr'a ei.

Asemenea suntu garantate totu prin constituutiunea tieri si cele-lalte drepturi usuale si bine castigate ale cetatianilor de statu, si acestea se potu cu atatu mai putin detrage prin dispositiunile noue locuitorilor din fundulu regiu prin legea electorală dietala asupr'a averei loru din cestiune lipsindu in teritoriul fund. regiu atatu clas'a de

ómeni privilegiata cu drepturi nobilitari catu si a celea posessiuni mari din comitate, prin care se se pôta rectifica censulu enormu statoritu prin legea amintita. Afara de acésta o astfelui de scurtare si despoiere a proprietarilor de drepturile avute sta chiaru cu intregulu principiu alu constitutiei Ungariei in contradicere, dupa care desvoltarea constitutionala in Ungaria sta in latirea si in investirea cetatianilor de statu cu drepturi er' nu in cassarea drepturilor si celor avute, precum s'a facut in casulu de facia.

Propunerea adusa pe bas'a §-lui 9 alinea 3 din art. XII de lege ex 1876 este din motivele acestea pre deplinu justificata, precum si cam de alta parte conclusulu majoritatiei din siedintiele din 6 Novembre 1876 in punctele arctate pre deplinu de nepoliticu si nedreptu dovedit, ca-ci comunele si locuitorii eschisi pe venitoriu dela proprietatea averei a sieptelor judetie si a celor unspre dicece cercuri din fundulu regiu au folositu si au esercitatu acestea drepturi pana si in universitatea de facia alegendu-si si tiamitiendu deputatii loru prin adunarile scaunali.

Prin urmare facia cu impartirea teritoriala a tieri a fostu chiamarea numai de a statori form'a si modalitatea de alegere la universitate pre bas'a conditiunilor de alegere de pana acum de catra fostii alegatori er' nu de a scurta pre acesti din urma dela dreptul avutu de alegere, si acestea cu atatu mai vertosu cu catu conformu § 5. tes'a din urma a art. XII de lege din 1876 resolvirea intrebatorilor de proprietatea averei nu se tiene de competint'a universitatii — si nici nu se potu resolvi prin operatulu asternutu de majoritate, ci tote acestea intrebari stau sub competint'a tribunalelor, din care motivu nici nu potu universitatea a eschide pre nimenea dela dreptul avutu de pana acum si nici nu potu universitatea judecatoriu in causa propria, precum s'a intentatu prin operatulu majoritatii. Asa d' numai pe calea judecatoresca le compete tuturor partilor a-si aduce documentele si argumintele loru la valore, er' nu de a detrage unulu altui dreptul avutu de alegere si esercitatu prin adunarile scaunali de pana acum, precum se straduesce majoritatea universitatii prin operatulu de facia.

In fine adaugemu ca acestu votu separatu se va aclude la protocolu si se se asterna inaltului ministeriu reg. de interne, ca din motivele aduse inaltu acela si se binevoiesca a intari conclusele majoritatii numai cu modificarile aduse prin minoritate.

Sabiuu, 10 Novembre 1876. „T. R.“

Sabiuu, 4/12 1876.

O rogare cordiale!

Adunandu mai multe date autentice din viati'a episcopului Aronu, si a Metropolitului Siulutiu precum si descrierea unoru intemplaminte memorabile din muntii apuseni, le amu concredintu illustrului, si binemeritatului barbatu alu natiunei D. Georgiu Baritiu cu rogarea, ca in forma de monografia se le publice. — Dupa mortea Unchiului meu Metropolitulu Alecsandru s'a publicatu in anu 1868 in „Federatiune“ unu articlu pre interesantu intitulatu „La amintirea Metropolitului Alecsandru“, acelu articlu contineea o epistola scrisa de Unchiul meu protopopului Igi-anu pe la anu 1820; acestu articlu ar' fi pecatu se lipsiesca din monografia. — Eu, care amu fostu prenumerantu la „Federatiune“ de la ivirea, pana la apunerea ei, m'amu adresatu la Redactiune, mi s'a promissu, d'er' nu mi s'a tramsu.

Rogu d'er' eu lota stim'a pre acei Domni din pre onoratulu publicu cititoriu, cari voru possede acelu articlu, ori pe acelu stimatu Domnu, care a compusu acelu articlu, se binevoiesca pe spesele mele a ingrigi de o copia din numitulu articulu si alu tramite Domnului G. Baritiu.

Iosifu Siulutiu.

Beclenu, 30 Novembre st. n. 1876.

Precum anuntiau in colonele pretiuitei „Gaz. Transilvaniei“ nr. 70 1873, in 20 Sept. acelui anu s'a depusu petra fundamentala spre edificarea unei baserice romane gr. cath. in Teure.

Acésta pompösa baserica gatanduse in diu'a

ss. arch. Michailu si Gabrielu la 20 Nov. a. a. s'a transpusu in usuarea creditiosilor respectivi — transmitendu concernintele episc. Ill. Sa d. Michailu Pavelu, pre canonichu gremiale Rss. d. Michailu Sierbanu spre benedicerea ei, si a incredintat chieile m. on. d. Michailu Fagarasianu preutulu localu. —

Inca in auror'a dilei senine surgeau multimea trasurilor si a poporului din tota partile spre a luá parte la actulu solemn, care s'a si incepstu la $8\frac{1}{2}$ ore cu stramutarea ss. odore din scol'a, unde s'a tienutu sub decursulu edificarei. La cultulu divinu in baserica era multime de poporu. —

Dupa terminarea cultului divinu efectuuitu prin Rss. d. M. Sierbanu, canonichu ca pontificante cu asistentia m. on. dd. G. Tecariu prot'a Beclenului, Ioanu Oltenu prot'a Ciceu-Cristurului, M. Fagarasianu preutul localu si prota on. dd. preuti Ioanu Chita in Mintiulu romanu, Vasiliu Chita in Prislop, Demetru Chita in Nimig'a ung., Ioanu Muresianu in Sirégu, Ioanu Muresianu in Chiuza, Eliseu Muresianu in Sieu-Cristuru, Teodoru Muresianu in Sieu-Odorhei, Ioanu Jug'a in Fig'a, Iosifu Gaboriu in Pétra, Ioanu Catone in Salva, Vasiliu Sioldea in Mititeiu si ca diaconi d. preuti Ioanu Plaianu in Malinu cu d. theologu absolutu Samsonu Onighii — pontificantele a tienutu o predica la obiectu, care speru ca o va da publicitatii in fóia de specialitate „Predicatorulu saténului romanu“, ce se eda in Gherla. —

Dintre intelligentii mireni participanti amintescu pre dd. Florianu Marianu, Tom'a Hontila, Simionu Moldovanu, Jacobu Prodanu, Nicolau Balanu, Isaia Precupu, Baltégu, Ioanu Rusu, Pompeiu Muresianu, Augustinu Silvasianu, Ioanu Muresianu Cocianulu, Teodoru Cibocu, Demetru Rusu. —

Dupa prandiul tienutu la primulu poporanu Pavelu Popu, s'a vediutu, ca in cuthia basericei au intratu preste 170 fl. la care comunitatea baserică din Naseudu a contribuitu 10 fl. si in lista scopurilor pie preste 90 fl., cari ultimi s'a si impartit intre preuti, primindu d. canonichu 30 fl., d. Tecariu 20 fl., preutulu localu 20 fl., cei mai multi dintre dd. preuti au resignat la competitie in favorea basericei cu d. Olteanu in frunte, ceea ce le servesc spre onore. — Asia au remas uro 200 fl. v. a. bani basericesci din venitulu dilei, din care inse se voru acoperi spesele solemnitatii.

Baseric'a acésta, care e edificata intru unu esterioru placutu ochiului, si e situata pre unu locu mai inaltisoru, reduce la cea din Sirégu, inse e mai mare, — a constat aprópe 9000 fl., dintre care 5000 fl. s'a datu maiestrului desteru d. Laurentiu Zottich, ceilalti calculati in procurarea si vectura materialului. —

Candu s'a incepstu cladirea, n'au fostu de catu 1500 fl. in ratiunile basericesci, dera sum'a acésta s'a inmultit successiye forte tare prin continu'a prinsatura a otarului in tempu de calcatura si prin directele contribuiri ale poporului — afara de care a mai contribuitu prin oferte benevole cunoscutul maranimosu Ill. Sa d. conte Dominicu Zichi cu 50 fl., Sp. d. Fr. A. Floth judele administrativu, care multu a nesuitu si ca se se incépa edificarea, 10 fl. si 10 orgii lemne, d. Fr. Farkas 5 fl. si petra de claditu, d. Colomanu Simonu pétra la tiocli, Mari'a Puscariu, mar. Paramonu din Naseudu nesc invitatiorie la pristolu in pretiu de 20 fl. si subsrisulu 50 fl. v. a.

Meritulu celu mare ca primului confaptitoriu alu edificarei acestei baserice se cuvine M. on. d. Michailu Fagarasianu, care multu a contribuitu si materialmente. —

Dupa prandiul, la care s'a toastatu pentru Pre inalt'a Casa domnitória, Pr. S. S'a episcopulu, pentru cei 3 Michaili eroii dilei, pentru poporu, preutulu localu, maestru si pentru damele presente — a urmatu petrecera de saltu, care a durat pana de maneti'a cu destula voiosia. —

Poporulu coadunat a fostu ospetatu prin poporulu localu astfelui, ca la fia-care casa era cate unu ospetu — a fostu o mare imensa de bucuria in sufletele Teurenileru, ca le-a adjutatuu Ddieu a finit atatu de gloriosu cas'a ddisca! *)

*) Acum se ve ajute Ddieu si la fundarea unei scole luminatória de tenerime, catu de corespondentia cerintielor moderne!!! Red.

Merita amintire si dirigentele mesei d. Petru Fersedi, care multu a ostentu (gratis) spre a multiam asteptarile publicului. —

In diorile dilei urmatore ne despartiram unul de altul — ducundu cu noi suvenirile cele mai placute, ce ni leau procuratu bravul popor Teurenu!

Se traiésca pop'a Michailu si poporul lui!! Petru Muresianu Sireganulu, proprietariu in Teure.

La Taborsky si Parsch (Musicalienhandlung) in Budapesta au mai aparutu urmatorele piese pentru pianoforte: 1. Unter freiem Himmel. 2. Die Eule polca francaise, Bölcés sz Osárdás de Rátz Pál. Soldos ne kedvelt dalai. 1. Körül van Szatmár kerítve. 2. Kerek az én kalapom. 3. Vörös bort ittam az este. 4. Szeretlek angyalom. 5. Székely nota: fiadfalvi halas tóba. 6. Azért jó a diszánctor, pentru voce si accompagnementu de piano de Erkel Gyula. 1. Des erwachenden Kindes Lobgesang, chorus de dame cu accompagnementu de piano séu de harfa de Franz Liszt, partitura cu voce. 2. An den heiligen Franziskus (rugatiune), chorus de barbati cu accompagnementu de armonica séu de organe de Franz Liszt partitura.

Mai nou.

In 18 Dec. se va tiené adunare estraordinaria a consiliului municipal din „comitatulu Brasovu“, in care se voru pertracta 26 cestiuni, din care inse celu mai pucinu diumetate suntu de acele, asupra carora in alte tieri europene decide oficiolatul pe respunderea sa, fora ca se convoca cineva unu apeleru de cate 150—200—400 de ómeni ocupati cu affacerile loru.

Pretiurile piacei

in 8 Decembre 1876.

Mesura	Specia fructelor	Pretilu
		fl. cr.
Granu	fruntea	8 50
	midulociu	8 10
Mestecatu	de diosu	7 60
Secara	fromosa	5 10
	de midulociu	5 80
Ordiulu	frumosu	3 70
	de midulociu	2 50
Ovesulu	frumosu	2 40
Porumbulu	de midulociu	4 30
Meiu	de midulociu	4 30
Hrisca	de midulociu	—
Mazarea	de midulociu	5 60
Lintea	de midulociu	8 10
Faseolea	de midulociu	4 10
Sementia de inu	de midulociu	11 50
Cartofi	de midulociu	2 40
Carne de vita	—	32
Chilo	de rimotoriu	— 44
	de berbece	— 20
100 Chilo	Seu de vita prospectu	36
	topitu	—

Cursurile

la bursa in 7 Decembre 1876 stá asia:

Galbini imperatesci	—	6 fl. 07	cr. v. a.
Napoleoni	—	10 "	20 $\frac{1}{2}$ "
Augsburg	—	115 ,	50 "
Londonu	—	127 ,	85 "
Imprumutulu nationalu	—	66 ,	55 "
Obligatiile metalice vechi de 5%	60 ,	05	"
Obligationile rurale ungare	73 ,	25	"
	temesiane	71 ,	"
	transilvane	71 ,	75 "
	croato-slav.	83 ,	"
Actiunile bancei	—	825 ,	"
	creditalui	136 ,	60 "

Editiunea: Cu tipariu lui

IOANE GÖTT si fiu HENRICU.